

Romarbrevet Kapitel 9. Övers och komm: Bo Giertz

Romarbrevet Kapitel 9 Paulus sörjer över sitt folk (Rom 9:1–5)

Översättning

Jag talar sanning i Kristus, jag ljuger inte, det betygar mitt samvete i den helige Ande: det är en djup sorg och ett oavlåttligt kval jag bär i mitt hjärta. Jag ville jag vore förkastad, bort ifrån Kristus, jag själv i mina bröders ställe, till gagn för dem som är min fränder, av samma blod som jag. De är ju israeliter, dem tillhör barnskapet och härligheten, förbunden och laggivningen, tempeltjänsten och löftena. Dem tillhör fäderna och från dem leder Kristus sitt jordiska ursprung, han som är över alla, Gud, välsignad i evighet, amen.

Kommentar

Paulus har talat om Guds utkorelse och hur Gud för den igenom. Men hur stämmer det med verkligheten? Hade Gud inte utkorat Israel? Just det Israel som nu vägrade att ta emot evangelium? Det är den frågan som Paulus nu tar upp.

Han börjar med att betyga sin djupa solidaritet med det folk, där Gud låtit honom födas. Skulle han inte älska det folk som Gud har älskat och utvalt? Han går så långt att han säger, att han själv ville låta sig fördömas, om det kunde rädda hans landsmän. D låta som överord, men Paulus bedyrar att det inte är det. Han kunde peka på Moses som föredöme. När Israel hade avfallit och gjort sig en guldkalv, då bad Moses att Gud skulle förlåta sitt folk eller också utplåna hans eget namn ur sin bok. Paulus räknar upp alla de privilegier, som Gud givit sitt folk. De fick bli hans barn. Dem tillhörde Guds härlighet, som uppfyllde tabernaklet i öknen och överskyggade templet. Med dem hade Gud slutit förbund, de hade fått hans lag, de var betrodda med tempeltjänsten, de ägde alla löftena om Messias. Dem tillhörde patriarkerna och störst av allt: bland dem var Kristus född, han som fått namnet över alla namn (Guds eget namn!), han som är sann Gud.

Vem tillhör löftena? (Rom 9:6–9)

Översättning

Inte så att Guds ord skulle ha blivit om intet! Inte alla hör till Israel, som härstammar från Israel. Inte heller är de alla barn av Abraham för att de hör till hans avkomlingar. Nej – ”genom Isak skall du få en avkomma som bär ditt namn”. Det betyder: Guds barn är inte de som är barn enligt naturen. Men de som är barn enligt löftet, de räknas som avkomma. Ett löfte var det som låg i de orden: ”Vid denna tid skall jag komma igen, och då skall Sara ha en son”.

Kommentar

Israel hade alltså fått löftena. Men har då Gud icke hållit dem? Jo, säger Paulus, men löftena gällde dem som trodde. Det finns en äkta Israel, ett löftets folk, som består av alla dem som trott löftesordet, alltså evangeliet om Kristus. Det är inte den naturliga härstamningen från Abraham som gör en människa till Guds barn. Det är tron på de löften, som Gud gav fäderna. Därför är det K som idag är Guds Israel (Gal 6:16).

Gud förbarmar sig över vem han vill (Rom 9:10–18)

Översättning

Så var det inte bara med henne, utan också med Rebecka, när hon bar sin livsfrukt, barn av samme far, vår stamfader Isak. De var ännu inte födda och hade ingenting gjort, varken gott eller ont. Men Guds utkorelse och rådslut skulle stå fast, grundat inte på gärningar utan på Guds kallelse, och därför blev det sagt till henne: Den äldre kommer att tjäna den yngre. Det står ju skrivet: ”Jakob älskade jag men Esau var mig förhatlig”.

Vad skall vi nu säga? Inte kan väl Gud vara orättvis? En orimlig fråga! Han säger ju till Mose: Jag skall förbarma mig över den ja skänker mitt förbarmande, och vara barmhärtig mot den som jag bevisar barmhärtighet. Alltså beror det inte på någon människas vilja eller ansträngning, utan på Guds förbarmande. Skriften säger ju till Farao: Just därför har jag satt dig på din tron, för att jag skall visa min makt på dig och för att mitt namn skall förkunnas över hela jorden. Alltså förbarmar han sig över vem han vill, och vem han vill förstockar han.

Kommentar

Paulus kommer nu in på något som hör till hans djupaste livserfarenhet: Blir en människa frälst, så beror det helt på Guds barmhärtighet. Själv har man ingenting gjort för att förtjäna det. Man kunde lika gärna ha gått förlorad. Bakom frälsningen står ett Guds beslut, en Guds utkorelse. Paulus har sagt det redan i föregående kapitel och han utvecklar det här på ett sätt, som väckt många människors bekymmer. Kan det vara av evighet bestämt att jag skall gå förlorad?

För att förstå Paulus rätt måste man först påminna sig vad han med sådant eftertryck utvecklade i de tre första kapitlen: Ingen människa har förtjänat något annat än att förkastas. Alla står vi under Guds vrede. Det är alltid människans fel, om hon går förlorad. Vidare måste man komma ihåg, vad Paulus också har sagt (1 Tim 2:4): Gud vill att alla människor skall bli frälsta. Också i fråga om Israel säger han längre fram (kap 11) att bakom Guds dom över de avfälliga ligger hans plan att hela Israel till slut skall bli frälst. Guds vilja att frälsa är det första och det sista.

Men vid sidan av allt detta hävdar Paulus med stor skärpa, att Gud är absolut suverän. Ingen människa kan komma med några anspråk. Ingen kan föreskriva Gud vad han skall vilja eller göra. Blir jag frälst, så har det sin grund i en alldeles oförtjänt nåd, ett beslut hos Gud som jag inte har förtjänat. Gud hade lika gärna kunnat lämna mig åt det öde som jag förtjänat. Augustinus och Luther och många andra, som anses som stormän i kyrkohistorien, har sagt detsamma i lika tillspetsad form. Vi står här inför en sida av sanningen, som tankemässigt inte kan fogas ihop med en annan lika väsentlig sida utan att det blir luckor i skarven. Å ena sidan står sanningen, att det är Gud ensam som frälsar och att allt beror på hans vilja (alltså hans utkorelse). Å andra sidan är det lika sant, att frälsningen inte sker automatiskt, utan att jag är indragen i ett drama där jag spelar en roll som jag har ansvar för. Paulus säger det, också i detta sammanhang, litet längre fram: Den avfallna människan behöver inte hålla fast

vid sin otro. Också den utkorade måste hålla sig fast vid Guds godhet osv.

När Paulus vill visa, hur suveränt Gud handlar, tar han som exempel Jakob och Esau. Det exemplet väcker genast frågan: Kan alltså Gud vara orättvis? Paulus besvarar inte den frågan. Det skulle betyda att han började försvara Gud, och det vore hädelse. I stället avvisar han frågan som orimlig. Att Gud är rättvis, det är självklart. Det hör med till själva hans väsen. Men just vi inte fråga, varför han gör som han gör. Gud bestämmer själv vem han skall förbarma sig över. Det gör han av skäl som vi inte genomskåda och inte skall fråga efter. Vi skall bara konstatera, att det inte finns något hos oss, som vi kan åberopa som skäl för Guds handlande. Guds utkorelse beror inte på vår vilja eller ansträngning eller på några andra förtjänster, som vi tycker oss ha. Man kan som Faraos ha nått toppen av mänsklig framgång. Det bevisar inte alls att man står väl till boks hos Gud. Det kan tvärtom vara ett led i en Guds dom, där han visar sin makt. Vi kan inte hos oss människor konstatera orsakerna till att somliga kommer till tro, medan Gud låter andra bli förstockade. De orsakerna vet Gud allena och de är helt fördolda för oss.

Vi kan inte ställa några anspråk på Gud (Rom 9:19–29) Översättning

Nu invänder du väl: ”Varför ställer han oss då till svars? Vem kan stå emot det han bestämt?” Men människa, du menar väl inte att en sådan som du kan diskutera med Gud? Verket kan väl inte säga till mästaren: Varför gjorde du mig sådan? Har inte krukmakaren den makten över sin lera, att han av samma klump kan göra en kruka till prydnad och en annan till simpelt bruk. Men om nu Gud när han ville visa sin vrede och uppenbara sin makt, ändå med stort tålamod hade fördrag med vredens kärll, de som var bestämda till undergång? Om det var sin härlighets rikedom han ville uppenbara på barmhärtighetens kärll, dem som han i förväg berett för härligheten? Alltså oss, som han också kallade, inte judar bara, utan även hedningar? Så ser han ju också hos Hosea:

Det folk som icke var mitt ”skall jag kalla ”mitt folk”; och hon som icke var älskad ”skall få heta ”den älskade”; Och det skall ske att där det förut blev dem sagt: Ni är icke mitt folk, ”där skall de i stället kallas ”den levande Gudens barn.

Och Jesaja låter ett rop gå ut över Israel: ”Vore än Israels barn talrika som sanden vid havet, ”kommer ändå bara en kvarleva att bli frälst. Ty ett domsord, som avgör allt och kommer med hast, ”skall Herren låta utgå över jorden.

Och som Jesaja har förutsagt: ”Hade icke Herren Sebaot låtit en rest bli kvar åt oss, ”då hade vi blivit såsom Sodom, vi vore Gomorra lika. Kommentar

Paulus tar upp en invändning, som han tydligen var van att höra och som också idag återkommer, så snart det blir tal om Guds utkorelse: ”Men då kan väl Gud inte döma oss? Allt beror ju på honom!” Paulus kommer strax att visa, att det faktiskt finns något som kommer an på oss. Men det säger han inte här. Han bara avvisar frågan. Vi människor kan inte diskutera med Gud. Börjar vi kritisera Guds handlande, så är Gud inte längre vår Gud. Den som tror, han vet att Gud alltid har rätt och alltid gör det bästa. Endast den som är indragen i upproret mot Gud, kan sätta Guds handlande ifråga. Tror man, så accepterar man att man är skapad sådan som man är. Att det finns ”vredens kärll”; accepterar man som ett faktum. ”Kärll”; används i Bibeln som bild av människor eller folk. Människan, kärlet, kan fyllas av Guds vrede eller av Guds barmhärtighet. Vilketdera som kommer att inträffa, det beror på Gud, och vi kan inte kräva att få veta varför han handlar som han gör. ”Vi står inte i ett sådant förhållande till Gud att vi kan underhandla eller ställa krav. Alla försök i den vägen b på att man ställer människan vid Guds sida som en likaberättigad part. Detta var djävulens frestelse, ursynen: att vilja bli som Gud och kunna disputera med honom om vad som är rätt och orätt. Tron nöjer sig med att veta, att Gud har sina skäl. Tron ser Guds helighet och kärlek glimma till, där otron bara protesterar. Paulus ger ett par exempel: Tron undrar inte över att det faktiskt finns ”vredens kärll”; den häpnar i stället över Guds tålamod med dem. Och den häpnar över att Gud kan uppenbara sin härlighets rikedom på andra, som visst inte kunde begära det – som till exempel Paulus själv och dem han nu skriver till!

I våra lutherska bekännelseskrifter behandlas frågan om predestinationen ganska utförligt. Där framhålls, att man måste skilja mellan det som Gud av evighet vet och det han av evighet vill. Gud vill att alla människor skall bli frälsta. Han vet att några kommer att ta emot hans frälsning medan andra kommer att förkasta den. Detta hans ”förutvetande”; är inte orsak till det onda, varken till synden eller till att somliga handlar orätt. Gud har inte förutbestämt någon till osalighet. Han kallar alla och erbjuder oss frälsning och menar allvar med det. De ”utvalda”; är de om vilka Gud vet att de kommer att bli frälsta. Dem gäller ”Guds eviga nådeval”. Om dem har Gud bestämt att ingenting skall rycka dem ur hans hand. I den meningen finns det en predestination. Men endast till salighet.

Man måste se hela denna fråga i rätt sammanhang. Luther säger, att man skall följa Romarbrevets egen ordning. Först skall man fråga efter sin synd och Kristus. När man förstått vad vi äger i Kristus, då skall man lära sig kämpa mot synden. När man ser sig komma under anfäktning, kors och lidande (så som det skildras i åttonde kapitlet), då kan man gå vidare till det nionde, tionde och elfte, för att lära sig ”hur trösterik utkorelsen är”. Det är nämligen detta som är syftet med allt tal om Guds eviga nådeval: vi skall lära oss förtrösta på att Gud vill vår frälsning och att allt beror på honom.

Paulus slutar detta avsnitt med att ge svar på frågan, om Guds ord blivit om intet genom judarnas avfall (vers 6). Tvärtom, säger han: Just det som Gud sagt, det går nu i uppfyllelse. Frälsningen har kommit till dem som inte var Guds folk, medan bara en kvarleva av Israel har blivit frälst, alldeles som Gud sagt genom profeterna.

Varför har judarna förkastat sin Messias? (Rom 9:30–10:3) Översättning

Vad vill jag alltså säga? Jo, att hedningarna, som inte strävade efter rättfärdighet, ändå har funnit rättfärdigheten, nämligen de rättfärdighet som kommer av tro. Israel däremot, som mödade sig att finna en lag som kunde skänka rättfärdighet, nådde aldrig fram till den. Varför? Därför att de inte sökte den på trons väg utan ville bygga på sina gärningar. De stötte sig mot stötestenen, som det står i Skriften:

Se, jag lägger i Sion en stötesten och en klippa till fall. Men den som tror på den skall icke komma på skam.

Bröder, det är mitt hjärtas önskan och min bön till Gud att de skall bli frälsta. Det betyget kan jag ge dem, att de brinner av nit för Gud. Men insikten fattas dem. De känner inte rättfärdigheten från Gud. De försöker upprätta sin egen rättfärdighet. Därför vill de böja sig under rättfärdigheten från Gud. Kommentar

Så har det underliga inträffat, att det utvalda folket kommit att stå utanför Guds rike, medan hedningarna strömmar in där. Det beror på att Guds största gåva så lätt blir en stötesten. Det finns en ambition hos oss, som vill förtjäna Guds nåd. Att man av allt hjärta försöker hålla Guds bud och "brinner av nit för Gud"; det är helt i sin ordning. Men faran är att man vill bli Guds barn på sina egna villkor, inte på Guds. Inte utan skäl räknade våra fäder egenrättfärdigheten som ett av de stora frälsningshindren. Det är en form av högmod och självhävdelse, som gör att man inte vill ta emot nåden utan att kunna intala sig att man gjort åtminstone något för att förtjäna den. Den formen av självhävdelse kan dyka upp överallt. Paulus mötte den inte bara hos judarna. Galaterbrevet visar hur obönhörligt han avslöjar och dömer alla försök i den vägen. Här tar han nu tillfället i akt att visa hur viktigt det är att ha en riktig insikt i just dessa frågor, som människor så ofta avfärdar som teologiska hårklyverier. De som gör så hyllar oftast en självklar gärningslära och tar för givet, att man måste få komma till Gud, om man bara "gör sitt bästa". Att det inte är på det viset, visar oss Paulus här genom att peka på den stora tragedien med Guds eget folk.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar,
Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk,
All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt
Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.

REGISTER:Nya Testamentet Romarbrevet